

| Kamer der Volksvertegenwoordigers |                                | Chambre des Représentants |                      |
|-----------------------------------|--------------------------------|---------------------------|----------------------|
| Zittingsjaar 1937-1938            | N <sup>o</sup> 221             |                           | Session de 1937-1938 |
|                                   | VERGADERING<br>van 11 Mei 1938 | SEANCE<br>du 11 mai 1938  |                      |

**WETSVOORSTEL**

tot wijziging van de wet van 24 December 1903 op het herstel der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen en van de wetten tot wijziging samengeordend bij Koninklijk besluit van 28 September 1931.

**TOELICHTING**

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

De wetgever heeft het recht niet te meenen, zooals velen, dat wat gisteren goed was, ook heden nog goed is; wat gisteren practisch was, heden nog practisch blijft.

Het lijdt geen twijfel dat de goeie oude diligentie in haar tijd gemakkelijk en practisch was, maar men zal toch toegeven dat hij die bewees nog practischer te zijn, diegene was, welke begon te zinnen om ze te vervangen door een gerieflijker en vlugger vervoermiddel.

Het is even waar dat toestanden soms, jarenlang, blijven voortbestaan en doelmatig lijken. Andere zijn gauw uit den tijd, soms na weinige jaren, zelfs na een tijdspanne van eenige maanden.

Wanneer men de huidige wetgeving op de arbeidsongevallen, die nog van vrij betrekkelijk jongen datum is, vergelijkt met de denkbeelden en opvattingen die thans gangbaar zijn, ziet men dat zij niet meer beantwoordt noch aan de moreele denkbeelden, noch aan de economische noodwendigheden van onze dagen.

De wetgever had groot ongelijk, toen hij uit het oog verloor dat de arbeidsongevallen het gevolg van den arbeid zelf zijn. Het groot gebrek van de wetgeving is dat zij achterbleef met verscheidene jaren op de beginselen die het openbaar leven van al de beschaafde naties beheerschen en waarvan een der grootste en het meest aan de huidige begrippen beantwoordend dit is, dat het recht niet langer berust op het subjectief recht van den enkeling of op het subjectief recht van den Staat om hoe langer hoe meer te steunen op het begrip van een steeds ruimer wordende sociale functie die zich aan den democratischen Staat even als aan de enkelingen opdringt.

**PROPOSITION DE LOI**

modifiant la loi du 24 décembre 1903 sur la réparation des dommages résultant des accidents du travail et les lois modificatives coordonnées par arrêté royal du 28 septembre 1931.

**DEVELOPPEMENTS**

MESDAMES, MESSIEURS,

Le législateur n'a pas le droit de penser, comme trop de gens le font, que ce qui fut bon hier, l'est encore aujourd'hui; que ce qui fut pratique hier, reste pratique aujourd'hui.

Il est hors de doute que la bonne vieille diligence fut commode et pratique en son temps; mais on admettra tout de même que celui qui fit la preuve d'être le plus pratique, fut celui qui se mit à réfléchir pour parvenir à la remplacer par un véhicule plus commode et plus rapide.

Il est vrai également que parfois des situations perdurent pendant de longues années, continuant à paraître adéquates et efficaces. D'autres sont démodées en peu de temps, parfois dans le laps de quelques années, parfois dans le laps de quelques mois.

Quand on compare la législation actuelle sur les accidents de travail, relativement récente cependant, aux idées et convictions régnant aujourd'hui, on constate qu'elle ne correspond ni aux idées morales qui prévalent actuellement, ni aux nécessités économiques qui nous régissent.

Le législateur a eu le grand tort d'oublier que les accidents de travail sont le corollaire du travail lui-même. Le grand défaut de la législation, c'est d'être en retard de plusieurs années sur les principes qui régissent la vie publique de toutes les nations civilisées, et dont un des plus grands et d'aspect le plus moderne est que le droit cesse d'être basé sur le droit subjectif de l'individu ou sur le droit subjectif de l'Etat, pour reposer de plus en plus sur la notion de fonction sociale constamment élargie, s'imposant à l'Etat démocratique comme aux individus.

Het arbeidsongeval volgt op den arbeid, zooals het gevolg op de oorzaak. Een wetgeving op de arbeidsongevallen die berust op beginselen die ouder zijn dan deze waarop het statuut van den arbeid zelf steunt, is onrechtvaardig en op zijn minst ondoeltreffend.

Er was een tijd waarin het ter zake geldend recht opgevat werd als een weefsel van wederkeerige verplichtingen die, zoogezegd, vrijwillig werden aangegaan. Dit was de tijd waarin slechts sprake was van vrije overeenkomst en waarin men scheen te vergeten dat de vrije overeenkomst, beheerscht door het privaatrecht, niet alleen macht over de dingen gaf, maar ook over den arbeid en, diensgevolge, over de menschen zelf, over hun leven, en zelfs over hun vrijheid van handelen en denken. De vrijheid gold voor deze die de economische macht in handen had; zij bestond hoegenaamd niet voor hem die slechts zijn arbeid kon aanbieden. De eerste kon wachten, zijn economische reserves lieten hem zulks toe; de handen van de arbeiders stonden machteloos tegenover de werkloosheid, omdat de arbeiders geen reserves hadden en wisten dat zij, vroeg of laat, verplicht zouden zijn de voorwaarden aan te nemen, die voor hun arbeid opgelegd werden. Deze vrijheid werd gebrandmerkt door de benaming « ijzere wet », van Lassalle, waarmede deze zijn theorie over de vergelding van den arbeid bestempelde.

Deze eenzijdig gerichte vrijheid vond haar uitdrukking in de bestaande wetgeving die zelfs aan de arbeiders het recht ontzegde zich te vereenigen met het oog op de verdediging van hun loon en hun middelen van bestaan. Sedertdien, echter, werd de wetgeving doordeesemd van den socialen vooruitgang. Zij sluit niet langer de oogen voor de samenhoorigheid der arbeiders, die hun individuele macht versterkt, zoodat zij deze van den kapitalist evenaart; zij miskent niet langer de macht der arbeidersorganisaties die den arbeider verlost heeft van dezen eenzijdigen wil die een bevel inhoudt onder het mom van vrijheid, en door de collectieve arbeidsovereenkomsten werd de enkeling-arbeider onttrokken aan de willekeur van den kapitaalbezitter; zij miskende niet langer deze eenvoudige zedelijke waarheid dat arbeid geen koopwaar is, maar een functie die het zedelijk recht verleent op een levensstandaard die gelijken tred houdt met den socialen vooruitgang; zij mag, ten slotte, evenmin deze sociale opvatting uit het oog verliezen, die weigert slechts enkelingen te zien en die achter elken arbeider zooals achter elken werkgever het bedrijf in zijn sociale functie ziet.

Bijna al onze medeburgers weigeren den arbeid als een koopwaar te beschouwen; in de eerste plaats telt alleen de mensch; zijn leven en dit der zijnen hangen er van af; in de aanpassing aan de behoeften van dit leven en rekening houdend met den socialen vooruitgang, moet de vergelding van den arbeid zijn eersten grondslag vinden. Trouwens, op deze overwegingen berust de wetgeving op het minimumloon.

Ook zien bijna al onze medeburgers thans in de onderneming niet meer de mogelijkheid van vrije beschikking over privaten eigendom; zij zien veeleer in haar den band eener maatschappelijke wezenheid op dewelke de kapitalist niet slechts zijn rechten doet gelden, maar in dewelke hijzelf aan de belangen der arbeiders is gebonden.

L'accident de travail suit le travail, comme l'effet sa cause. Une législation sur les accidents de travail qui s'inspire de principes rétrogrades sur ceux qui inspirent le statut du travail lui-même est injuste et pour le moins inadéquate.

Il fut un temps où le droit en la matière était conçu comme un tissu d'obligations réciproques, soi-disant librement consenties. Ce fut le temps où l'on ne parlait que de libre convention et où l'on semblait oublier que la libre convention, régie par la propriété privée, n'accordait pas seulement une puissance sur les choses, mais aussi sur le travail, et par là sur les hommes eux-mêmes, sur leur vie, et même sur leur liberté d'agir et de penser. La liberté valait pour celui qui était en possession de la puissance économique, elle n'existait nullement pour celui qui n'avait à offrir que son travail. Le premier pouvait attendre, ses réserves économiques le lui permettaient; les mains des travailleurs ne résistaient pas au chômage, parce que les travailleurs manquaient de réserves et savaient qu'ils seraient obligés tôt ou tard à accepter les conditions dictées pour leur travail. Cette liberté était flétrie par la dénomination de Lassalle « loi d'airain », qu'il donnait à sa théorie sur la rémunération du travail.

Cette liberté à sens unique trouvait son expression dans la législation existante, qui allait jusqu'au refus du droit d'association pour les travailleurs en vue de la défense de leur salaire et de leurs moyens d'existence. Mais depuis, la législation a été pénétrée du progrès social. Elle n'ignore plus la solidarité ouvrière, qui renforce la puissance individuelle des ouvriers jusqu'à la rendre égale à celle du capitaliste; elle n'ignore plus la puissance des organisations ouvrières, qui ont libéré l'ouvrier de cette volonté unilatérale, formulant un commandement sous le masque de la liberté, et par les contrats collectifs de travail ont soustrait l'individu ouvrier à l'arbitraire du propriétaire du capital; elle n'ignore plus cette élémentaire vérité morale que le travail n'est pas une marchandise, mais une fonction conférant le droit moral à un standard de vie en relation avec le progrès social; elle ne peut plus ignorer enfin cette vue sociale qui refuse de ne voir que des individus, et qui derrière chaque ouvrier comme derrière chaque patron, voit l'entreprise dans sa fonction sociale.

La presque totalité de nos concitoyens refuse de considérer le travail comme une marchandise; c'est l'homme qui compte en premier lieu; c'est sa vie et celle des siens qui en dépendent; c'est en fonction des exigences de cette vie, compte tenu du progrès social, que la rémunération du travail doit trouver sa première base. C'est sur ces considérations que d'ailleurs repose la législation sur le salaire minimum.

De même la presque totalité de nos concitoyens a cessé de voir dans une entreprise la possibilité d'arbitraire de la propriété privée; elle voit en elle le lien d'une entité sociale, sur laquelle non seulement le capitaliste fait valoir ses droits, mais dans laquelle il est lié aux intérêts des ouvriers eux-mêmes.

Men moet van deze twee overwegingen uitgaan, bij de uitwerking van een wetgeving op de arbeidsongevallen. Het slachtoffer van een dergelijk ongeval moet denzelfden levensstandaard behouden als had hij zijn vroeger werkvermogen behouden; de onderneming moet dan ook den arbeider *volledig* tegen de arbeidsrisicos verzekeren.

Hoeven wij er op te wijzen, dat de huidige wetgeving van geen van beide dezer beschouwingen uitgaat?

De huidige wetgeving, inderdaad, wel verre van op de sociale functie van de onderneming welke aan den arbeider een normaal bestaansminimum moet verzekeren te berusten, is op een waar koopje, forfaitair recht geheeten, gesteund.

Aan de eene zijde, had men het recht op het bestaan, van den arbeider en van zijn gezin; aan de andere, het geldelijk belang van den ondernemer. Tusschen deze twee elementen wilde men een gemeene maat vinden.

En hier — meer dan elders — dekten de statistieken menige onrechtvaardigheid. Steunend op deze statistieken, nam men aan dat 25 t. h. der ongevallen aan de zware fout van den arbeider waren te wijten, 25 t. h. aan de nalatigheid van den ondernemer, terwijl 50 t. h. als spruitend uit het gewoon risico van de onderneming werden aangezien. De verantwoordelijkheid voor deze laatste categorie ongevallen werd door den wetgever van 1903 voor de helft tusschen arbeiders en ondernemers verdeeld. Hieruit afleiden dat 50 t. h. der ongevallen aan de arbeiders waren toe te schrijven, maakte de wetgever zijn rekening volgens een cenig vast bedrag dat op 50 t. h. van het normaal door het ongeval veroorzaakte loonverlies werd bepaald. Later heeft de wetgever aangenomen dat deze statistieken niet den noodigen waarborg van juistheid boden; hij is tot het besluit gekomen dat het niet zou strijden tegen de rechtvaardigheid en dat het geen inbreuk zou zijn op de grondbeginselen van de wet van 1903, indien men in sommige gevallen aan de ondernemers een grooter deel oplegde van de lasten welke voortkomen uit ongevallen aan het toeval of anders gezegd aan het bedrijfsrisico toe te schrijven. En de wet van 15 Mei 1925 welke schoorvoetend tot wat meerder rechtvaardigheid komt voor de arbeiders, brengt de oorspronkelijke tijdelijke vergoeding van 50 t. h., welke voor de eerste dagen behouden wordt op 66.66 t. h. vanaf den 29<sup>e</sup> dag, indien de werkonbekwaamheid echter opnieuw gedeeltelijk wordt, valt de vergoeding terug op 50 t. h.; maar van zodra zij, hoewel gedeeltelijk, toch bestendig wordt, stijgt de vergoeding tot 66 t. h. van het loonverlies.

Dit stelsel brengt zoo'n zware vergissingen en zoo'n onrechtvaardigheid mee, dat het arbeidersgezinnen ten onder kan brengen.

Vooreerst, is het mathematisch valsch aan den arbeider een gedeelte der ongevallen welke uit het eigen bedrijfsrisico spruiten toe te schrijven. Deze risicos vallen de onderneming ten laste; logisch moet zij dan ook dezen last dragen.

Een zware vergissing is het ook, in zake de ongevallen welke aan de fout van den arbeider worden toegeschreven,

Ces deux considérations ne peuvent pas être écartés lorsqu'il s'agit d'élaborer une législation sur les accidents de travail. Il faut que la victime du travail garde son standard de vie intact comme s'il pouvait encore fournir son travail comme jadis; et il appartient à l'entreprise d'assurer l'ouvrier *complètement* contre les risques du travail.

Est-il besoin de dire que la législation actuelle ne tient compte ni de l'une ni de l'autre de ces considérations?

En effet, la législation actuelle, loin de prendre comme base la fonction sociale de l'entreprise, de garantir à l'ouvrier un minimum de standard de vie normal, est basée sur un véritable marchandage, dénommé droit forfaitaire.

D'un côté de la balance il y avait le droit vital de l'ouvrier et de sa famille; de l'autre l'intérêt pécuniaire du chef de l'entreprise. Entre ces deux éléments on prétendit trouver une commune mesure!

Et là — plus qu'ailleurs — les statistiques servirent à couvrir des injustices. D'après ces statistiques, on inférait que 25 p. c. des accidents étaient dus à la faute lourde de l'ouvrier, 25 p. c. à la négligence du chef d'entreprise, tandis que 50 p. c. des accidents étaient considérés comme résultant du risque propre à l'industrie elle-même. Le législateur de 1903 partageait par moitié entre les travailleurs et les chefs d'entreprise la responsabilité afférente à cette dernière catégorie. Prétendant par là que 50 p. c. des cas d'accidents résidaient dans la responsabilité des ouvriers, le législateur calculait d'après un forfait unique, fixé à 50 p. c. de la perte normale de salaire causée par l'accident. Par après, le législateur a admis que ces statistiques n'offraient pas les garanties d'exactitude désirables; il a estimé que ni la justice, ni les principes fondamentaux de la loi de 1903 ne seraient violés si une plus grande part de la charge créée par les accidents dérivant de causes fortuites, c'est-à-dire du risque professionnel, incombait dans certains cas aux chefs d'entreprise. Et faisant à pas lents un peu plus de justice aux ouvriers, la loi du 15 mai 1929, tout en maintenant l'indemnité temporaire initiale à 50 p. c. du salaire, la porte à 66.66 p. c. au delà du 28<sup>e</sup> jour si l'incapacité de travail reste totale; si, de totale, elle devient partielle, l'indemnité retombe à 50 p. c.; mais dès que, même partielle, elle est permanente, l'indemnité remonte à 66 p. c. de la perte de salaire.

Ce système comporte de graves erreurs et des iniquités qui peuvent entraîner la ruine pour des ménages ouvriers.

Tout d'abord il est mathématiquement faux d'imputer à l'ouvrier un pourcentage des accidents résultant du risque propre à l'industrie elle-même. Ces risques incombent à l'entreprise; c'est donc logiquement celle-ci qui doit en assumer la charge.

C'est une grave erreur encore en ce qui concerne les accidents imputés à la faute de l'ouvrier, de ne considérer

slechts het feit op zich zelf te beschouwen, en abstractie te maken van elke physisch of psychologisch element: zeer dikwijls is de vermeende fout slechts het gevolg van de lichamelijke vermoeidheid welke den arbeider noodzakelijkerwijze overmant; al te dikwijls ook is de vermeende onvoorzichtigheid slechts het gevolg van een verstrooidheid welke daàr waar de aandacht uren naeen op hetzelfde voorwerp en op dezelfde bewegingen moet gevestigd blijven, begrijpelijk is.

Maar het is, deze beschouwingen daar gelaten, valsch te beweren dat de ondernemer, in het geval van tijdelijke werkonbekwaamheid, de helft, en in het geval van bestendige werkonbekwaamheid, de twee derden van de schade draagt.

Tot staving, hoeven we slechts de schadeloosstelling van een werkongeval te vergelijken met de schadeloosstelling van een ongeval van gemeen recht.

Een slachtoffer van 31 jaar, met een jaarlijksch inkomen van 20,000 frank, een tijdelijke ongeschiktheid van 21 maanden min acht dagen, en een gedeeltelijke voortdurende ongeschiktheid van 90 t. h., wordt op volgende grondslagen vergoed:

|                                               |            |
|-----------------------------------------------|------------|
| Tijdelijke ongeschiktheid ... .. fr.          | 34,555.46  |
| Gedeeltelijke voortdurende ongeschiktheid ... | 297,799.00 |
| Moreele schade ... ..                         | 50,000.00  |
| (Hof van beroep van Brussel, 2 October 1935.) |            |

Een werkman van 31 jaar, met een jaarlijksch inkomen van 20,000 frank, een tijdelijke ongeschiktheid van 21 maanden min acht dagen, een gedeeltelijke voortdurende ongeschiktheid van 90 t. h., zou vergoed worden met inachtneming van volgende grondslagen:

|                                                                       |            |
|-----------------------------------------------------------------------|------------|
| Tijdelijke ongeschiktheid gedurende 28 dagen<br>(50 t. h.) ... .. fr. | 765.80     |
| Tijdelijke ongeschiktheid (66.66 t. h.) ... ..                        | 22,222.00  |
| Definitieve gedeeltelijke ongesch. (66.66 t. h.)                      | 198,532.00 |

De eerste ontvangt aldus, in het geheel, 383,354 frank; de tweede, 221,519 frank (zonder rekening te houden met de wijze van betaling), hetzij ongeveer 34,000 frank minder dan de twee derden.

Een werkman van dertig jaar ontvangt, naar aanleiding van een ongeval waardoor hem een definitieve arbeids-onbekwaamheid van 55 t. h. werd berokkend, volgende vergoeding:

|                                                |            |
|------------------------------------------------|------------|
| Tijdelijke ongeschiktheid ... .. fr.           | 13,950.00  |
| Definitieve ongeschiktheid van 55 t. h. ... .. | 125,185.50 |
| Zedelijk nadeel ... ..                         | 100,000.00 |
| <hr/>                                          |            |
|                                                | 239,135.50 |

(Correctionnele Rechtbank van Luik, 2 December 1935.)

Moest die werkman het slachtoffer zijn geweest van een arbeidsongeval, met dezelfde gevolgen, dan zou hij ontvangen:  $4,500 + 83,456 = 87,956$  frank, hetzij ongeveer het derde van vermeld bedrag.

que le fait en lui-même, abstraction faite de tout élément physique et psychologique: trop souvent la prétendue faute n'est que la suite de la fatigue physique elle-même à laquelle l'ouvrier ne saurait se soustraire; trop souvent encore la prétendue négligence n'est que la suite d'une distraction, naturelle là où l'attention doit être tendue pendant des heures entières sur le même objet et sur les mêmes gestes.

Mais en dehors de ces considérations il est faux de prétendre que le chef d'entreprise supporte en cas d'incapacité temporaire la moitié du dommage, en cas d'incapacité permanente les deux tiers du dommage.

Pour le démontrer il suffit de comparer l'indemnisation d'un accident de travail avec l'indemnisation d'un accident de droit commun.

Une victime âgée de 31 ans, revenu annuel 20,000 fr., incapacité temporaire 21 mois moins huit jours, incapacité partielle définitive 90 p. c., est indemnisée sur les bases suivantes:

|                                              |            |
|----------------------------------------------|------------|
| Incapacité temporaire ... .. fr.             | 34,555.46  |
| Incapacité partielle définitive ... ..       | 297,799.00 |
| Dommage moral ... ..                         | 50,000.00  |
| (Cour d'appel de Bruxelles, 2 octobre 1935.) |            |

Un ouvrier âgé de 31 ans, revenu annuel 20,000 francs, incapacité temporaire 21 mois moins huit jours, incapacité partielle définitive 90 p. c., serait indemnisé sur les bases suivantes:

|                                                   |            |
|---------------------------------------------------|------------|
| Incapacité temporaire 28 jours (50 p. c.) ... fr. | 765.80     |
| Incapacité temporaire (66.66 p. c.) ... ..        | 22,222.00  |
| Incapacité partielle définitive (66.66 p. c.) ... | 198,532.00 |

Ainsi le premier touche ensemble 383,354 francs, le second 221,519 francs (abstraction faite du mode de paiement), soit environ 34,000 francs de moins que les deux tiers.

Un ouvrier âgé de trente ans, à la suite d'un accident qui lui a causé une incapacité définitive de 55 p. c. touche comme indemnité:

|                                          |                |
|------------------------------------------|----------------|
| Incapacité temporaire ... .. fr.         | 13,950.00      |
| Incapacité définitive de 55 p. c. ... .. | 125,185.50     |
| Préjudice moral ... ..                   | 100,000.00     |
| <hr/>                                    |                |
|                                          | Fr. 239,135.50 |

(Tribunal correctionnel de Liège, 2 décembre 1935.)

Cet ouvrier victime d'accident de travail avec les mêmes conséquences toucherait:  $4,500 + 83,456 = 87,956$  francs, soit environ le tiers.

Het slachtoffer van een doodelijk ongeval laat een weduwe na. Zijn loon wordt bepaald op 20,000 frank per jaar. De correctionele rechtbank van Brussel kent hem, op 21 April 1937, volgende sommen toe:

|                                                                                                                                                                            |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Na afhouding van 40 t. h. bestemd voor het persoonlijk onderhoud van het slachtoffer, vertegenwoordigt het verlies aan loon voor het gezin een huidig kapitaal van ... fr. | 177,938.50 |
| Zedelijk nadeel voor het slachtoffer, dat gedurende twee dagen in leven bleef... ..                                                                                        | 5,000.00   |
| Zedelijk nadeel voor de weduwe... ..                                                                                                                                       | 20,000.00  |

Met inachtneming van de beginselen van het gemeen recht, zou de weduwe een bedrag van 202,938.50 frank hebben ontvangen.

In de veronderstelling dat het hier een arbeidsongeval gold en dat de weduwe 40 jaar oud was, het slachtoffer 41 jaar, en rekening gehouden met dezelfde grondslagen, zou de weduwe hebben bekomen:

|                                           |        |
|-------------------------------------------|--------|
| Tot grondslag dienend jaarloon ... .. fr. | 20,000 |
| 30 t. h. van dit loon ... ..              | 6,000  |

Het barema vermeldt als bedrag der lijfrente, de breuk van het loon van het slachtoffer toegekend aan den overlevenden echtgenoot gelijk zijnde aan 1 fr., een som van fr. 0.853; de lijfrente van den overlevenden echtgenoot zal dus 5,118 frank bedragen.

Het kapitaal overeenstemmend met de rente, te storten om de uitbetaling van deze laatste te verzekeren, zal volgens barema D de som van 77,054 frank bedragen, hetzij ongeveer het derde van de vergoeding volgens het gemeen recht.

Aannemende dat het slachtoffer slechts drie kinderen had, dan zouden dezen met de vergoeding berekend naar het gemeen recht, een som bekomen hebben, die ietwat meer bedroeg dan die der weduwe, daar zij met drie waren om de vergoeding van het zedelijk nadeel te vorderen. In de veronderstelling dat zij respectievelijk 10, 12 en 14 jaar oud zijn, zouden zij, volgens het stelsel der wetgeving op de arbeidsongevallen, sommen ontvangen, waarvan de huidige kapitaalswaarde ongeveer 63,000 frank zou bedragen, hetzij nog minder dan het derde.

Wij hebben die enkele voorbeelden willen aanhalen, om te bewijzen dat, indien zelfs de statistieken die ten grondslag liggen aan de huidige wetgeving juist mochten zijn, indien het zelfs billijk was de verdeeling van de volgens het gemeen recht toegekende schadevergoeding op forfaitaire grondslagen mocht berusten, proportioneel met de verantwoordelijkheid vastgesteld door die statistieken, dat indien dit alles zelfs waar mocht zijn, de huidige wetgeving geenszins aan die vereisten beantwoordt.

Wij meenen dan ook het oogenblik gekomen om te zeggen dat alle ongevallen, ten ware werd uitgemaakt dat zij met opzet geschieden, ten laste vallen van de onderneming. Wij vragen niet de gelijkstelling met het gemeen recht; wij vragen niet de vergoeding van het zedelijk nadeel; doch wij vragen dat het bestaansminimum zou worden gevrijwaard, dat zijn uitdrukking vindt in het loon;

Une victime d'accident mortel laisse une veuve. Son salaire est basé sur une somme de 20,000 francs par an. Le tribunal correctionnel de Bruxelles, en date du 21 avril 1937, alloue les sommes suivantes:

|                                                                                                                                                  |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Déduction faite de 40 p. c. pour l'entretien personnel de la victime, le manque à gagner représente un capital actuel pour la famille de ... fr. | 177,938.50 |
| Préjudice moral pour la victime qui a survécu pendant deux jours ... ..                                                                          | 5,000.00   |
| Préjudice moral pour la veuve... ..                                                                                                              | 20,000.00  |

La veuve, en suivant les principes du droit commun, aurait touché une somme de fr. 202,938.50.

En supposant qu'il se serait agi d'un accident de travail et que la veuve était âgée de 40 ans, la victime ayant 41 ans, et sur les mêmes bases, la veuve aurait:

|                                   |        |
|-----------------------------------|--------|
| Salaire annuel de base ... .. fr. | 20,000 |
| 30 p. c. de ce salaire... ..      | 6,000  |

Le barème indique comme montant de rente viagère, la fraction du salaire de la victime attribuée au conjoint survivant étant de 1 franc, la somme de fr. 0.853; la rente viagère du conjoint sera donc de 5,118 francs.

Le capital représentatif de la rente, qui devra être versé pour en garantir le paiement, sera d'après le barème D: fr. 77.054, ou environ le tiers de l'indemnisation d'après le droit commun.

En supposant que la même victime n'ait eu que trois enfants, dans l'indemnisation d'après le droit commun ils seraient parvenus à une somme légèrement plus élevée que celle de la veuve étant à trois à réclamer le préjudice moral. En supposant qu'ils aient respectivement 10, 12 et 14 ans, ils recevraient dans le système de la législation sur les accidents de travail des sommes dont la capitalisation actuelle serait d'environ 63,000 francs, soit encore moins que le tiers.

Nous avons voulu donner ces quelques exemples pour démontrer que si même les statistiques qui sont à la base de la législation actuelle seraient justes, que si même il serait équitable de partager la réparation du dommage reconnu d'après le droit commun suivant des bases forfaitaires en proportion de la responsabilité établie par ces statistiques, que si même tout cela serait vrai, la législation actuelle ne répond nullement à ces exigences.

Aussi croyons-nous que le moment est venu de dire que tous les accidents, à moins qu'il soit prouvé qu'ils sont volontaires, tombent à charge de l'entreprise. Nous ne demandons pas l'égalité avec le droit commun; nous ne demandons pas d'indemniser le préjudice moral; mais nous demandons de sauvegarder le minimum de standard de vie qui trouve son expression dans le salaire; nous de-

wij vragen dat het verlies van loon volledig zou worden vergoed.

De moderne tijden, beïnvloed door groote muntschommelingen, maken ten slotte het nemen van wijze voorzorgen noodig. Ons zijn gevallen bekend van werklieden, die vóór den oorlog het slachtoffer waren van werkongevallen en die, voor een ongeschiktheid van 60 t. h., ongeveer 90 frank per jaar ontvangen. Het ware gemakkelijk een clause in te lasschen, luidens welke de lijfrenten dezelfde schommeling zouden ondergaan als het wettelijk minimumloon.

mandons que la perte de salaire soit indemnisée intégralement.

Enfin, les temps modernes sujets à de grandes fluctuations monétaires, dictent des précautions sages. Nous connaissons des cas où des ouvriers, accidentés du travail avant la guerre, touchent pour une incapacité de 60 p. c. environ 90 francs par année. Il serait facile d'insérer une clause d'après laquelle les rentes viagères subiraient la même fluctuation que le salaire minimum légal.

A. VRANCKX.

## WETSVOORSTEL

### EENIG ARTIKEL.

Artikel 2 van de wet van 24 December 1903 op de vergoeding der schade voortspuitende uit arbeidsongevallen en van de wetten tot wijziging, samengeordend bij Koninklijk besluit van 28 September 1931, wordt gewijzigd als volgt :

« Wanneer het ongeval een tijdelijke ongeschiktheid tot werken heeft veroorzaakt, heeft de getroffene recht op een dagelijksche vergoeding gelijk aan het verlies van dagloon.

« Wanneer de onbekwaamheid bestendig is of wordt, wordt eene jaarlijksche vergoeding toegekend overeenstemmend met het verschil tusschen het loon van het slachtoffer vóór het ongeval en het loon dat het verdienen kan na hersteld te zijn. Deze jaarlijksche vergoeding vangt de tijdelijke vergoeding van af den dag waarop de onbekwaamheid het karakter van bestendigheid vertoont; dit vertrekpunt wordt vastgesteld hetzij bij gemeen akkoord der partijen, hetzij bij een definitief vonnis.

» Wat de zwaar gekwetsten betreft, wier toestand voltrekt en normaal de geregelde hulp van een anderen persoon vergt, kan de rechter de jaarlijksche vergoeding verhoogen, welke verhooging kan gaan tot 15 t. h. dezer vergoeding. Bij het verstrijken van den herzieningstermijn voorzien bij artikel 28, wordt de jaarlijksche uitkeering vervangen door eene lijfrente. De lijfrente volgt de schommelingen van het wettelijk minimum loon. »

## PROPOSITION DE LOI

### ARTICLE UNIQUE.

L'article 2 de la loi du 24 décembre 1903 sur la réparation des dommages résultant des accidents du travail et des lois modificatives, coordonnées par arrêté royal du 28 septembre 1931, est modifié comme il suit :

« Lorsque l'accident a été la cause d'une incapacité temporaire de travail, la victime a droit à une indemnité journalière égale à la perte de salaire.

» Si l'incapacité est ou devient permanente, il est alloué une allocation annuelle équivalente à la différence entre le salaire de la victime antérieurement à l'accident et celui qu'elle peut gagner avant d'être complètement rétablie. Cette allocation annuelle remplace l'indemnité temporaire à dater du jour où l'incapacité présente le caractère de la permanence; ce point de départ est constaté soit par l'accord des parties, soit par un jugement définitif.

» En ce qui concerne les grands blessés, dont l'état nécessite absolument et normalement l'assistance d'une autre personne, le juge peut augmenter l'allocation annuelle d'un taux pouvant aller jusque 15 p. c. A l'expiration du délai de revision prévu à l'article 28, l'allocation annuelle est remplacée par une rente viagère. La rente viagère suivra les fluctuations du salaire minimum légal. »

A. VRANCKX,  
E. MISSIAEN,  
L. HARMEGNIES,  
G. HOYAUX.